

Fatima Lačević

HERMENEUTIKA NURSIJEVOG TEKSTA

Njegov monogram i pečat vidljiv je na svakoj stvari što postoji
B. Said Nursi

Sažetak

U vremenu koje je izgradilo sebe u lik izgubljene samorazumljivosti svekolikih bića čitanje Nursijeve misli osobito je duhovno putovanje u jedan rijetki svijet jedinstva misli i njenog stilskog uobličjenja. Posigurno smo u Nursijevom djelu na naročit način pozvani u središte presudnih pitanja što su filozofiji “prestala” biti važna pošto je od njih odustala. Djelo mislioca je onovrsno veličanje znanja koje se (veličanje) temelji na progledavanju u nužnost radikalnog preispitivanja vrijednosti u koje se “zatvorilo” znanje. Iznimno mjesto, danas, u bogatoj literaturi o trijumfu i moći znanja, pripada Nursiju kao suverenom kritičaru prosvjetiteljskog modeliranja istine.

Sa njegovim djelom su na sudište izvedeni pojmovi Istina, Čovjek, Vjera, Kosmos, Spoznaja i drugi, kako su ovi zatvoreni u dunjalučke okvire. Stoga Nursijevo djelo progovara o onoj mogućnosti znanja koje Tajnu svijeta ne “osjeća” kao svoju nemoć, naprotiv, u proходу – putovanju od vidljivog ka nevidljivom, putnik – znalac je unutar veze dva svijeta. Znanje je tako putovanje na kojem su znalac i svijet, čovjek i svijet, općenito, u prisnosti.

Mislilac Nursi je danas, baš po veličini gubitka veze što je posljedica praktičiranja mišljenja unutar fascinantnosti fenomena – rezultata “žara nauke”, onaj mislilac koji nam je ostavio osobito suvremena djela.

Kako čitati i kako razumijevati danas Nursijevu misao?

Pred ogrlicom riječi netom prevedene knjige ‘Savršeni znak’, autor Bediuzzaman Said Nursi, otvara se čitateljevo promišljanje u osobitu i iznimnu duhovnu progledanost mislioca Nursija koja ozračava bitnim pitanjem svako postojanje, od sićušne mušice do dunjaluka i ahireta. Stoga, odmah sebe opravdava pitanje kako danas čitati i kako razumijevati Nursijevu misao. Kako razumijevati misao koja sabire svekolike pojavnosti bivstva iz svijeta u kojem je razdijeljenost i oduzetost samorazumljivosti svakog pojedinačnog bića trajna oznaka trijumfa vladanjem nad svim postojećim, vladanjem koje hoće i preko vladanja? Stoga je moguće govoriti o hermeneutici Nursijeva teksta upravo što se njegova misao povijesno suočava sa samim Vremenom, onim pojmom vremena u kojem nije ono razdrobljeno u historicistički podijeljena vremena po biljezima progressa i trijumfa zauzimanja svijeta i provođenja svekolike raznolikosti bića u jednu, uniformnu sliku svijeta moderne nauke. Nužna je intonacija naslova jednog Heideggerovog čuvenog djela “Doba slike svijeta” koji (naslov) upućuje na istinu danas našeg poznavanja svijeta koje nije poznavanje samog svijeta. Živimo u dobu slike svijeta u koju je nadmoćni čovjek – stvaralac svijeta proveo svebivstvujuće.

Prosvjetiteljsko modeliranje istine

Nursijeva knjiga “Savršeni znak” smješta se unutar najbolje literature o prosvjetiteljskom modeliranju Istine otkrivajući sebe – mjesto po jednoj začudnoj misaonoj hrabrosti da temeljno pobudi na pitanja i potresno glasno izgovori abdikaciju misli koja se instrumentalizirala i tako ostala bez svoje istinske misije. Kod Nursija ovaj pojam izopačenja misli u sredstvo osvajanja svijeta znači da su mišljenje, a to znači i svekolika neslućena spoznaja svijeta ostali bez poslanstva – misije na ovom svijetu. Valja reći kako Nursijevu djelo, baš, iz činjenice udesa mišljenja kojeg je (udes) Hegel mislio kao budućnost trijumfa Uma, puti na sudište sam Um kako bi se prepoznala

njegova i drukčija misija s obzirom na autoritarnost Hegelovog poimanja trijumfa uma. Na sudište je Nursi izveo, sa ovim misliocem, sve dunjalučke okvire pojmova: Istina, Čovjek, Vjera, Kosmos, Ljepota, Spoznaja i druge. Pišemo “dunjalučke okvire” budući da svijet u slici svijeta koju posjedujemo, i držimo da to posjedujemo sam svijet, i ne poziva nas na pitanja o samoj Istini pored one koju smo zaposjeli. Djelo “Savršeni znak”, stoga, mora da napravi nužnu razliku između znanja, filozofije i misaonog motrenja. Šta znači za Nursija misaono motriti?

Nursi piše o putniku spoznavaocu koji zapaža i raspituje se u svemiru o svome Stvoritelju, navodeći iz Kur'an-i kerima veličanstveno aje El-Isra: 44. Stvoritelj svemira i “nebesa” “koja su najprostranija stranica Jednoće Boga” nisu “oblast” koju istraživalac zaposjeda bez kakvog drugog “obuzimanja” do težnje da ovlada oblašću. Mislilac govori o onoj razini mišljenja koja ne uzvisuje iznad mišljenog već se otvara u čuđenje i divljenje spram onog što misli. Ne radi se, dakle, o “hladnom” istraživanju nego o izučavanju unutar kojeg se, piše Nursi, osjeća slast i uživanje. Rijetko u literaturi postavljena razlika između istraživanja i izučavanja kod mislioca je ona “demarkaciona linija” što je neutralizirana prosvjetiteljskim uspostavljanjem jednog i jedinog smisla znanja kao rezultata moći uma da zagospodari svijetom kao činjenicom nakon što ga razdrobi u puke činjenice. Nursi će, krajnje ozbiljno, poetski nazvati izučavatelja “posjetiocem” u carstvu ovoga svijeta:

“Da, svako ko kao posjetilac dođe u carstvo ovoga svijeta i odsjedne u njegovoj musafirskoj rezidenciji, kad god otvori oči i progleda, uviđa:

postojanje musafirhane neusporedive plemenitosti; i vidi sajmište u krajnjem dometu originalnosti; i poligon za obuku vrhunske impresivnosti; i atraktivno odmaralište prelijepih pogleda i prizora i, u krajnjoj mjeri, rekreativnosti; i galeriju krajnje atrakcije i fascinacije; i otvorenu knjigu koja sadrži smislave vrhunske stilske vrijednosti i mudrosti.

I dok gost - namjernik izgara od želje da se upozna i susretne sa vlasnikom ove elitne musafirhane, autora te kapitalne knjige, vladara ovog uglednog carstva, nad njim se ukaže prelijepo i od blistavih zvijezda svjetlucavo lice **nebesa** dovikujući: “Pogledaj u mene, ja ću te upoznati s Onim za Kime tragaš.” Putnik se osvrne i vidi kako se manifestno Božije gospodarenje ogleda.

Riječ je, svakako, o jednovrsnoj islamskoj kozmologiji koja je postala izuzetno prisna modernoj misli o prirodi kad se ova oslobodila “zatočeništva”

u prosvjetiteljskoj vjeri da je nauka najviša spoznaja i doseguće same istine. Danas promišljanje i progledavanje u estetsko prirode, priznanje njene tajnovitosti, posigurno, ima u Nursijevu djelu o životu u svemiru, iznimno dostojanstvenog sumislioca:

“Budući da je život nešto najdragocjenije u svemiru; i da su sva stvorenja podložna utjecaju života; te da su najdragocjenija bića ona što posjeduju duh, a da su najnaprednija od svih bića što posjeduju duh ona što posjeduju svijest...; i budući da se Kugla zemaljska, upravo zbog tih dragocjenosti, neprekidno u svakom vremenskom razdoblju puni i ispražnjava, u svrhu neprekidnog uvećavanja živih bića; neminovno je, dakle, i nezaobilazno da i ta uzvišena i dekorirana nebesa također imaju svoj živalj i stanovnike koji im dolikuju, bića što posjeduju život, duh i svijest. Čak i mnogobrojne predaje još od davnina potvrđuju slučajeve viđenja meleka i razgovora s njima, kao što je, npr., slučaj sa pojavom Džebraila, a.s., u ljudskom liku pred očima ashaba u društvu s Poslanikom, s.a.v.s. ...”

Nursi razumijevanjem islamske kosmologije svjedoči da je islamska misao zadržala bitna pitanja o svijetu, dok je filozofija, jer nije uspjela odgovoriti na njih, odustala od pitanja. Nalazimo da je u djelu “Savršeni znak” mislilac osobiti promišljatelj ovog svijeta - dunjaluka. Ovaj nije puki zbir fenomena života već puna integralnost nesagledivih i beskonačnih dimenzija, “veličanstveno i pojavno Božije gospodarenje i sve što ono u sklopu Svoje djelotvorne moći demonstrira od uočljivih činjenica, u koje spadaju ”potčinjavanje, reguliranje, okretanje, raspoređivanje, rafiniranje i delegiranje dužnosti”, tom zastrašujućom veličinom i potpunom obuhvatnošću svjedoče o nužnosti postojanja Stvoritelja tih nebesa i Njegovu jednoću, kao što svjedoče – a to je očigledno - i da je Njegovo postojanje očitije i od samog postojanja tih nebesa”.

Navedeni Nursijev tekst je ono misaono okružje iz kojeg se otkriva kako mislilac razodjenjuje filozofiju i um iz “omotača” fragmenata materijalnosti (Nursi). Čitamo kako filozofija, koja je utopljena u materijalnost i vrijeme, udaljena od duhovnosti, zaslijepljena i neosjetljiva na “Svjetlost”, kao i um čija je pamet ograničena samo na oči pa samo vidi materiju i ništa ne vidi i ne traži izvan nje, dovode svoje vrijednosti u sumnju, ostajući bez pouzdanog znanja, bez punog uvjerenja. Slušamo Nursijevo presudno pitanje izgovoreno jedinstvenom stilistikom:

“Nisu li, dakle, njihova negiranja i protivljenja nečujna i slaba, poput zujanja komarca usred gromoglasne provale i odzvanjanja s nebesa?”

Mogli bismo, s pravom reći, da Nursijevo diferenciranje nevjerništva - neznanja i vjerništva - znanja upućuje na znakove povijesti unutar koje se stvorila zabuna da je znanjem nazvano ono što je odsustvo svake duhovnosti a da je neznanjem nazvano upravo ono mišljenje koje čuva imanska bitna pitanja i ima dostojanstvo da se su-odnosi sa njihovom grandioznošću. Misililac daje primjer neznačajkog - nevjerničkog načina odustajanja od nužnosti koju ne može prihvatiti:

“....Primjera radi, čovjek koji ne može prihvatiti vjerovanje u nužnost postojanja Allaha, u Njegovu bespočetnost i u Njegove savršene attribute, zbog Njegove veličine i grandioznosti Njegovih uzvišenih atributa, nužnost postojanja će i Njegovu bespočetnost i Njegove božanske attribute pripisati svim bezbrojnim stvorenjima, pa čak i bezbrojnim česticama, kako bi mogao održati dogmu svog nevjerništva. U protivnom, morao bi se rastati od pameti, poput naivnih sofista,* time što bi porekao i postojanje samoga sebe i negirao postojanje svemira”.

Slijedi sada, izvedena u djelu, ključna razlika između europskog smisla prosvjetiteljskog uma i smisla prosvjetiteljstva u Nursijevom promišljanju. Veoma često mislilac naglašava da su se umovi “otisnuli” od bitnih pitanja, “poneseni žarom nauke” oni ostaju “preuski” pred “grandioznošću”, “veličinom” i “beskonačnim apsolutom”, ostaju tako “prekratki” da bi ih shvatili i zato odlučni da ih negiraju. Radi se, doista, o otkrivanju slabosti “zamaha” prosvjetiteljstva kao ideologije – antropologije da se porekne sve što umu ne odgovara. Svakako, na vidjelu je osobno iskustvo “poricanja” i progona mislioca kad se prosvjetiteljski um uspostavlja apsolutnim arbitrom istine na način diskvalifikacije svega što njemu “ne odgovara”. Hegel je onaj najznačajniji protagonist europskog prosvjetiteljskog poricanja kakve granice za moć čovjeka:

“Hrabrost za istinu, vjera u moć Duha, jesu prvi uvjeti filozofije. Čovjek, jer je Duh, može i mora se smatrati dostojnim svega onoga što je najuzvišenije. Ne može nikada precijeniti veličinu i moć svoga duha. I, ako ima tu vjeru, ništa neće biti dosta otporno i kruto a da mu se ne objavi.” Hegel je

dva stoljeća prije vidio “žar nauke” danas, da joj ništa ne smije ostati izvan njenog “koncepta” (Heidegger).

Kako Nursi misli prosvjetiteljstvo?

Najprije treba reći da u djelu nalazimo termine “ispravni i prosvjetljeni umovi”. Također, valja znati da Nursi spoznavaoca imenuje željnim i čežnjivim putnikom, izletnikom koji iz stanja u pojavnom svijetu nastavlja obilazak, putovanje, raspitivanje i traganje za istinom što je u svijetu nevidljivosti. Nesporna je prisnost Nursijevog akcentiranja spoznaje, po ove uzlaženju u nevidljivo, sa Raderfordom, fizičarem koji je zahtijevao od suradnika da povremeno napuste laboratoriju i da se predaju čistom mišljenju. Naučnik je istraživač, to znači da svojom umnom sposobnošću unaprijed organizira predmet spoznaje i svrhu spoznaje. Putnik – spoznavalac, piše Nursi, srcem i umom povezuje dva svijeta, nevidljivi i pojavni, to znači komunikaciju i kontakt dvaju svjetova. Ispravni i prosvjetljeni umovi odgajaju čvrsto i jasno uvjerenje u pogledu imana i Jednoće Boga, spoznaja je, tako, otvaranje prozora “što pogleda u istinu”. Mislić Nursi danas po veličini gubitka i odsustva veze istraživača sa svijetom i čovjeka, općenito, sa svijetom, prislan je baš iz udaljenosti njegova mišljenja od prakticiranja mišljenja unutar fascinantnosti fenomena – rezultata “žara nauke”. Stoga, hermeneutika njegova teksta pokazuje njegovu misao osobitom suvremenicom.

Naročitost shvaćanja islamskog smisla čovjekova dunjalučkog života

Nursijeva je misao u biti vremena koliko pripada njemu samom na drukčiji način. Na drukčiji način, to znači da nije otuđena u disciplinu – učenje o svijetu “smirenom” u dosegnute rezultate. Djelo mislioca se u odgovorima koji se prihvaćaju javlja poput vjernog čuvara pitanja koja i kad izostanu, njima samim se ništa ne događa. Nema, stoga, u djelu sustavne antropologije. Antropologija se mogla javiti kao disciplina samo u novovjekovlju koje je izdvojilo čovjeka na mjesto iznad svih drugih bića, kada je ta pozicija definirala samu svrhu čovjekovu na ovom svijetu. Nursi govori o naročitosti islamskog shvaćanja smisla čovjekova dunjalučkog života. Iz ajeta “Džine i ljude Sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju” razumijeva Nursi da:

“Svrha dolaska čovjeka na ovaj dunjaluk i njegov krajnji cilj jeste spoznaja Stvoritelja ovog svemira... Slavljen je On - te vjerovanje u Njega i robovanje Njemu. I čovjekova naravna funkcija i njegova stroga odgovornost jeste: spoznaja Allaha i vjerovanje u Njega, te shvatanjem i čvrstim uvjerenjem priznanje Njegovog postojanja i Njegove jednoće.

Da, za nejakog ljudsko biće, koje po svojoj prirodi traži vječno postojanje i neprolazni život i koje posjeduje težnje bez granica, a podnosi patnje bez prestanka, neizbježno je da sve stvari i sve vrijednosti budu prizemne i isprazne - izuzev onoga što jeste osnovni temelj i ključ neprolaznog života, a to je vjerovanje u Allaha i Njegova spoznaja, i izuzev posrednih stvari koje će čovjeka dovesti do toga”.

Čovjek na dunjaluku je putnik koji razmišlja i tako posvjedočuje da “Nema drugog boga osim Njega”, i tako se “izvlači” sa nivoa životinje. Ovo pretpostavlja formiranje zajednice i velikog ummeta od ljudi pod okriljem imana. Formiranje znači putovanje – traganje – spoznavanje – proces suočavanja sa osporiteljima Istine, sve to zajedno znači najdublje posvjedočenje da se na putu prave istine bliži do svjetlosti. Želja za viđenjem svjetlosti obuzima zamišljenog putnika i uzdiže se on na taj način sa stupnja pouzdanog znanja do razine osvjedočenog uvjerenja.

Smatramo da Nursijeva misao osobitim naglaskom puti na zadatak pripremljena misaone pozornosti na činjenicu “utvrde” jaza između u nauci osiguranog znanja i bitnog posvjedočenja spoznaje. O ignoranciji značaja ove dimenzije znanja piše Nursi u metafori “generalnih i totalnih oštećenja kule”, piše o zadatku koji je univerzalni zadatak na “popravljanju i poboljšanju srca” i zadatku “njege svijesti koja je zauzela kurs prema neredu kao rezultat drobljavanja islamskih temelja, strujanja i načela što su bila veliki oslonac za sve, a posebno široke mase vjernika...” Nalaže Nursijevo promišljanje suštine “strahovitih općih razaranja, širokih naprslina i dubokih rana” onaj smjer shvaćanja komu je ishodište uvid u nužnost jedinstva razumijevanja i istine, da govor onoga koji razumije izgovara istinu. Onaj koji ne razumije ne govori istinu. Nije Nursi, bez sumnje, spram naučne spoznaje zauzeo stav poricatelja. Izuzetni misaoni pothvat obilježje je njegova djela: mislilac obznanjuje scijentističko – pozitivističko reduciranje istine čija je posljedica izostanak one dimenzije znanja koja je osvjedočeno uvjerenje. Nalazimo jedno nursijevsko razlikovanje ispravnog znanja koje svoju ispravnost potvrđuje iz polja naučnih principa i znanja istine koje je povrh ispravnog znanja. Riječ je

o izvornom iskustvu istine koje prethodi metodički organiziranoj ispravnoj spoznaji. Ova razlika, dalje, znači da Nursi, također, misli jedinstvo prošlosti i sadašnjosti kao uvjet da se o spoznaji možemo uopće pitati s obzirom na istinu. Ponovo valja istaći da se cijela stvar oko spoznaje i njenoj mogućnosti da se posvjedoči Istinom, a ne prosvjetiteljskim “proglasom” uma za autorita svega, u Nursijevom djelu uvodi u problematiku predaje. Prosvjetiteljstvo predaju čini predmetom kritike. To je smisao diskreditiranja predaje putem prosvjetiteljstva. Prosvjetiteljstvo dignitet jednog suda potvrđuje metodskom sigurnošću obrazloženja, stoga, nedostatak obrazloženja će biti dokaz da drugih vrsta izvjesnosti i nema. Religiozna baština islama je pod kritikom prosvjetiteljstva “ostala” samo predmetom koji treba pravilno i razumno razumjeti. Opća tendencija prosvjetiteljstva da se ospori svaki drugi autoritet osim autoriteta uma, i da on bude sudija značenja svake spoznaje, vodila je do krajnje konsekvence prosvjetiteljskog obračuna sa predajom; prekid sa smisaonim njenim kontinuitetom. Svakako, prekid je potpuno logičan; budući da čovjek u istraživanju prirode ima, zapravo, samo posla sa samim sobom i svojim vlastitim tvorevinama, on ostaje tuđ samome sebi a i prirodi, koja, kao samo puki predmet istraživanja, i ne zna za njega.

Velika tema Nursijevog djela je očuvanje u mijenama bivstvovanja starog kao nove vrijednosti. Mislilac danas komunicira sa svijetom nauke i tehnike sa pozicija islamske predaje na način da je iskazuje kao, uvjetno rečeno, novu vrijednost. To znači da islamska predaja, ono što ona kaže, nije mišljena kao nešto drugo, kao nešto strano. Biti u islamskoj predaji nema smisao neke vrste po predmećenosti, već biti u nečemu vlastitom, u uzoru. No, za spoznaju islamske predaje, budući da je sam čin spoznaje događanje u vlastitom, nije nužna metoda i postupak, kako je to u spoznajama pojedinih oblasti svijeta. Ovo Nursijeva misao objavljuje smislom značenja univerzalne novosti nadnaravne vrijednosti Kur’an-i kerima kako se one razotkrivaju na “beskonačnim uzvišenim skalama”. Zato što to nije predmet spoznaje kojoj je nužan metodski postupak, očekuje se da se teško razumije razotkrivanje, ali spoznaja koju nosi razumijevanje puti se ka istini. Sam Nursi o sebi kao putniku u vrt znanja piše:

“ Neće svi razumjeti svako pitanje ove veoma važne poslanice. Ipak, neće ostati ni potpuno neokorišteni. Jer nekome ko uđe u veličanstveni vrt ne nalazi se nadohvat ruke svaki njegov plod, ali mu je dovoljno ono što do-

hvati. Naime, vrt nije tu isključivo radi njega samoga, nego i radi drugih, koji imaju dulje ruke i, također, u njemu nalaze svoj udio.”

Šta znači pisati poslanicu?

Ne čudi što Nursi piše djelo “Savršeni znak” u formi poslanice. Njegovu riječ nosi dostojanstvo i odgovornost da ishodi iz Objave. Što je riječ samog djela mislioca putnica u vrt Istine, to joj ne pripada i da zauzme sebi mjesto “časti” sebe – autoriteta. Nursi je mislilac – gost vrta iz kojeg odašilje poslanicu koja prestaje biti njegovo djelo onoliko koliko se ispuni bogatstvom razumijevanja svih drugih putnika. Nursi piše o razumijevanju koje nastaje kad srce gleda. Poslanica nije samo način izlaganja tema, ona nije samo ni poruka ni obraćanje, Nursijevo djelo “Savršeni znak” a i druga djela su poslanice po nutrini bića riječi koja se osvjetljava iz vrlina vjerovjesnika Muhammeda i kur’anskom svjetlošću, iz sretne epohe za čovječanstvo, pa Nursijeve poslanice sučinjavaju samo sabiranje umeta. Također, poslanice žive tako što su jednovrsna komunikacija, raspitivanje o onome što sve na vidjelo izlaže i što sve rasvjetljava. Poslanice pute u mjesto pitanja, one tragaju i pozivaju tragaoce ka mjestu gdje se može pitati o onomu ko omogućuje sve pa i samo traganje. Nursi piše:

“Jer, o Suncu - koje obasjava sve - treba se raspitati kod samog Sunca. Naime, ono što na vidjelo izlaže i rasvjetljava sve, sebe izlaže i rasvjetljava više od bilo čega drugog. Pa kao što Sunce možemo vidjeti i raspoznati po njegovim zracima i svjetlosti, također smo u mogućnosti da – prema vlastitoj sposobnosti – nastojimo upoznati našeg Stvoritelja, po odrazima Njegovih lijepih imena i po svjetlima Njegovih uzvišenih svojstava.”

Poslanica je govor koji je omogućen postojanjem govornika. Nursi ističe da je “govor najkonkretniji dokaz spoznaje o postojanju govornika”. Božije progovaranje u beskonačnom nizu svjedočanstava očituje samog Bespočetnog Govornika i Njegove jednoće. Govorenje očituje apsolutno gospodarenje kojemu je svrha i najdalekosežniji cilj ispoljavanje i razglašavanje ljepote i savršenstva Bespočetnog Govornika. Nursijeve poslanice poput voda razlijevaju znanja skupljana na putovanjima. Poslanice su u službi opomene na smisao Apsolutnog gospodarenja. One su danas pravi izazov da se misli o izvoru tragedija naše civilizacije. Nursijev tekst, bez truni sumnje, autoritativno

stoji u prostoru današnje problematike posljedica čovjekovim tvorevinama unesenog nereda u prirodi:

“Pošto jedino Apsolutno gospodarenje ima i postoji, svakako da ono neće uopće prihvatiti širk niti udruživanje.....Stoga, sasvim je nemoguće da jedino Apsolutno gospodarenje prihvati širk i pridruživanje, pošto čak i sporadično uplitanje širka u bilo koju postojeću stvar - koliko god ona bila beznačajna - i u bilo koje živo biće - koliko god ono bilo prosto i sićušno, remeti te svrhe i kvari ciljeve, te poglede sa tih svrha preusmjerava sa Onoga Čije one jesu htijenje i namjere na posredne uzročnike... Neizbježno je, onda, da to Jedino Apsolutno gospodarenje spriječi širk i sve njegove moguće oblike. Obilno i neprestano davanje uputstava u smjeru vjerovanja u Jednoću Boga i Njegovu nepovredivost, neprikosnovenost i slavu, u Kur'an-kerimu, njegovim ajetima i riječima, pa čak i njegovim harfovima i konstrukcijama, prishodi iz te goleme tajne.”

Poslanice su uputstva. Pitamo kojeg je to značenja riječ što u ovom svijetu neutralizacije svih vrijednosti hoće podnijeti napor da je “srce vidi”. Nursi je pronositelj zadatka preporoda riječi. To znači obavezu same riječi spram onog o čemu progovara i imenuje. Stoga se Nursijev jezik pokazuje kao ljepota poštovanja svekolikih bića, pa je jedna osobita briga da se ona ne povrijede. Poslanice tu brigu, naprosto, uobličavaju.

Spram ekskluzivnog pojma moći i vlasti čovjeka koje su svrha i cilj naučno-tehničkih pothvata i postignuća, kod Nursija nalazimo pojam vlasti i moći koji je utemeljen u redu svemira i ta vlast - red sam svemir održava. Ovaj smisao vlasti je obrazac za uredno organiziranje države. Nursi drži da su svemir i država u jedinstvu, upravo, po redu koji im je iskonski zajednički. Sama vlast – red je ponos i ljepota svemira spram kojeg se putnik - spoznavalac odnosi s poštovanjem i u ovome nalazi sebi priznanje u milosti Stvoritelja. Od milosti Stvoritelja i moći je vlast čovjeka, naravno, ta je moć ponos jer nije moć i vlast nad nekim. Razumijevanje ove Istine je istovremeno i pouzdano znanje i svjedočenje. Zato onaj koji razumije, posjeduje znanje da bi razotkrivao Red, a ne da bi pravio nered i ne da bi vladao.

Posve drugo shvaćanje ljudske naravi od njenog reduciranja na moć da se zavlada nad svim postojećim, Nursijevo djelo danas ozračava nade i šanse da se drukčijom orijentacijom, ne negiranjem nauke i tehnike, već ovih promišljanje iz dubine milosti Stvoriteljevih darova što ih čovjek prima

svjetlošću “iz beskrajnih riznica svijeta nevidljivog i pojavnog”. Stvoritelj nas upućuje, poučava i časti sveobimnom milosti prisutnoj u svemu i osobito u čovjeku. Tako, znanje nije znanje o svijetu ispred i oko nas. Znanje je, rijetko gdje mišljeno široko kao kod Nursija, samo isti dio svemira ono je spona sa tajnom njegove nutrine i značenjem njene pojavnosti. Znanje je pojavnost ljudske naravi, ona se u njemu otvara i ostaje cijela kao iskustvo - kušnja u kojoj se samo čovjek potvrđuje pošto su mu ključevi od bezbrojnih riznica i nepreglednih odaja tog dvorca predani u ruke:

“I počastio nas je takvom ljudskom naravi da bismo njezinim brojnim sredstvima - poput razuma i srca - kušali bezbrojne darove materijalnog svijeta i svijeta duhovnosti, koje mi kušamo.

I poučio nas je takvom islamu pa poprimamo svjetlo iz beskrajnih riznica svijeta nevidljivog i pojavnog svijeta.

I uputio nas je u takav iman da se njime okoristimo i prosvijetlimo iz neodredive količine svjetlosti i poklona ovog svijeta i Ahireta.

A ovaj svemir kao da je jedan živopisni i uzdignuti dvorac, ukrašen iz nepregledne milosti bezbrojnim najizuzetnijim stvarima i izlošcima. I svi ključevi od bezbrojnih riznica i nepreglednih odaja tog dvorca, predani su u ruke čovjeku, dok su u njegovu narav pohranjene sve potrebe i osjećaji, nužni za sticanje pune koristi iz svega što je u tome dvorcu.

Milost, dakle, koja zajedno obuhvaća jedan ovakav dunjaluk i Ahiret, i svaku stvar, svakako da je ta milost jedan od odraza Jednoće u toj Jedinosti.”

Znanje je samo moć onog smisla što se iskazuje u pronađenoj smirenosti i miru u srcu, znanje je svijest, očitovanje nadzora Gospodara. Kad to ne bi bilo tako, piše Nursi “čovjek bi bio prisiljen - svaki put - raskinuti i poderati zastor cijelog svemira da bi došao u mogućnost upoznavanja svoga Gospodara!” Sve se po zakonu mudrog poretka s lakoćom održava u pokretu koji je i život i smrt. Moć Gospodara je apsolutna, vječna, beskrajna i blistava, ona je suštastvo, koje se iskazuje kao apsolutna mudrost i najpreciznija pravda. Moć Gospodara je uzrok i izvor središte i porijeklo svakog reda, rasporeda i ravnoteže. Ravnoteža drži zajedno malo i veliko. Nursi piše “Njegov monogram i pečat vidljiv je na svakoj stvari što postoji.”

Nursijeva djela - poslanice su, zapravo slušanje i razumijevanje svemira kao najveće i najuzvišenije poslanice.

Abstract

At a time that has constructed itself into the figure of lost self-understanding of the entire being, a reading of Nursi's thought is a distinctive spiritual journey into a rare world of unity of thought and its stylistic shaping. There is no doubt that in Nursi's work we are invited, in a particular fashion, into the heart of crucial questions that have "ceased" to be important in philosophy because it has ceased to address them. The thinker's work is a kind of panegyric to knowledge, based on perception of the necessity of a radical re-examination of the values in which knowledge has "isolated" itself. In the wealth of writings on the triumph and power of knowledge, an exceptional place belongs to Nursi as a contemporary critic of the enlightenment modelling of truth.

His works place the terms Truth, Humankind, Belief, Cosmos, Cognition and the like, as isolated within worldly bounds, on trial. Nursi's work thus speaks of the possibility of knowledge that the Mystery of the world does not "feel" as its powerlessness, but rather, in the journey from the visible to the invisible, the traveller-connoisseur is within the link between two worlds. Knowledge is thus a journey in which the connoisseur and the world, the individual and the world generally, are in intimate relations. Nursi the thinker is now, precisely because of the extent of the loss of that link, which is the consequence of practising thought within the fascination of phenomena – the outcome of the "zeal of science" – a thinker who has left us distinctively modern works.